

Vägledning Socialtjänstlagen

Version: 2019-05-08

*Fastställd av omsorgsnämnden:
2019-04-24, § 38/2019*

OMSORGSFÖRVALTNINGEN

VÄXJÖ KOMMUN

Innehåll

1. Socialtjänstlagen	3
1.1 Rätten till bistånd enligt 4 kapitlet 1 § socialtjänstlagen (SoL)	3
1.2 Skälig levnadsnivå.....	3
1.3 Eget ansvar	3
1.4 Anhörigperspektiv	3
2. Ärendegången	4
2.1 Ansökan	4
2.2 Utredning.....	4
2.3 Bedömning	4
2.4 Kommunikation	4
2.5 Beslut och överklagan	4
2.6 Målsättning.....	5
2.7 Handläggningstid.....	5
2.8 IBIC-modellen	5
2.9 Verkställande av beslut	5
3. Biståndsinsatser i ordinärt boende	6
4.1 Kommunicera	6
4.2 Förflyttning	6
4.3 Personlig vård	6
4.3.1 Tvätta sig	6
4.3.2 Klä sig.....	6
4.3.3 Sköta toalettbehov	6
4.3.4 Äta och dricka	7
4.3.5 Kroppsvård	7
4.4 Hemliv.....	7
4.4.1 Städa bostaden.....	7
4.4.2 Inköp/skaffa varor och tjänster	8
4.4.3 Bereda måltider	8
4.4.4 Städa köksutrymmen och köksredskap.....	8
4.4.5 Avlägsna hushållsavfall.....	8
4.4.6 Ta hand om hemmets föremål.....	8
4.4.7 Tvätta och torka kläder och textilier	9
4.5 Mellanmänskliga relationer.....	9
4.5.1 Formella relationer	9
4.5.2 Kontaktperson	9
4.6 Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv	9

4.6.1	Dagverksamhet.....	9
4.6.2	Ledsagning.....	10
4.6.3	Social samvaro.....	10
4.6.4	Promenad.....	10
4.6.5	Husdjur.....	10
4.7	Känsla av trygghet.....	10
4.7.1	Trygghetslarm.....	10
4.7.2	Telefonservice.....	11
4.7.3	Tillsyn.....	11
4.8	Personligt stöd till den som vårdar eller stödjer en närstående.....	11
4.8.1	Avlösning.....	11
5.	Biståndsinsatser vid tillfällig placering.....	11
6.	Biståndsinsatser i särskilt boende.....	12
6.1	Demensboende.....	12
6.2	Insatser.....	13
6.3	Lägenheten, hyra, uppsägning eller byte.....	13
6.4	Parboende.....	13
7.	Övriga frågor i alfabetisk ordning.....	13
	Anhöriganställningar.....	13
	Avanmälan av insats.....	14
	Barnperspektiv.....	14
	Bosättningskommun och vistelsekommun.....	14
	EU/ESS-medborgare och personer som inte är EU/ESS-medborgare.....	14
	God man, förvaltare, framtidsfullmakt och anhörigbehörighet.....	15
	Lex Sarah.....	16
	Sekretess och tystnadsplikt.....	16
	Seniorlots.....	16
	Tolkning och översättning.....	16
	Val av utförare enligt LOV.....	17
	Vård i livets slut.....	17

Syftet med detta dokument är att ge en information till biståndshandläggare och utförande enheter om vad som bedöms vara en skälig levnadsnivå i Växjö kommun gällande insatser för äldre och funktionsnedsatta enligt Socialtjänstlagen. Avsikten är att likvärdiga behov bedöms på samma sätt. Utgångspunkten är gällande lagstiftning, föreskrifter, allmänna råd och rättspraxis. Vägledningen ersätter inte den individuella bedömning som görs i varje enskild ansökan.

1. Socialtjänstlagen

Socialtjänstens övergripande mål är att främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor samt aktivt deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten ska inriktas på att frigöra och utveckla enskildas egna resurser samt att verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet.

1.1 Rätten till bistånd enligt 4 kapitlet 1 § socialtjänstlagen (SoL)

Samtliga biståndsbedömningar görs med stöd av socialtjänstlagens 4 kapitel 1§. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd för sin försörjning och livsföring i övrigt.

1.2 Skälig levnadsnivå

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Begreppet skälig levnadsnivå beskriver den nivå av levnadsstandard som lagen garanterar. Varje kommun har själv ansvaret för att utforma biståndet så att det passar de lokala förutsättningarna. I denna vägledningen anges Växjö kommuns ambitionsnivå. Begreppet ger inte en absolut rätt till viss insats. Vägledningen anger en riktning men en individuell bedömning ska göras i varje enskilt fall. Om insatser beviljas utöver vägledningens nivå ska tydliga skäl finnas och när det är relevant styrkas genom expertutlåtande.

1.3 Eget ansvar

Syftet med lagstiftningen är att garantera enskilda människor stöd som de är i behov av när detta inte kan tillgodoses av dem själva eller av någon annan. Kommunen får inte börja utreda hjälpbehov innan den enskilde har ansökt om bistånd. Den enskilde har alltid rätt att tacka nej till en insats. Arbetet ska inriktas på att den enskilde behåller ansvaret eller succesivt tar tillbaka ansvaret över sin egen situation. Insatserna ska stärka den enskildes förmåga till ett självständigt liv. Biståndshandläggaren ska vid första kontakt informera både om biståndsbedömda insatser och samhällets övriga utbud, till exempel seniorlots, träffpunkter/mötesplatser, anhörigstöd, bostadskö, seniorlägenheter, frivilligorganisationer och hushållsnära tjänster.

Gemensamt hushåll

Sammanboende äkta makar har en förpliktelse att bistå varandra med de sysslor som förekommer i ett hem. (äktenskapsbalken 1 kapitlet 2 §). Sambor och hemmaboende vuxna barn ska likställas med personer som är gifta. I praktiken innebär det att man som sammanboende har ett gemensamt ansvar för skötseln av hushållet. Däremot kan integritetsnära behov, exempelvis få hjälp att klä sig och tvätta sig, inte ses som ett gemensamt ansvar.

1.4 Anhörigperspektiv

Av 5 kapitlet 10 § socialtjänstlagen framgår det att stöd ska erbjudas för att underlätta för dem som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder. Anhörigperspektiv ska beaktas av all personal såväl vid myndighetsutövning som i verkställighet.

Den som vårdar en person i hemmet som är äldre, långvarigt sjuk eller har funktionsnedsättning kan få stöd och möjlighet till egen tid genom olika former av så kallat anhörigstöd. Anhörigstöd kan ges både tillfälligt eller regelbundet. Stödet utformas individuellt efter behov. Stödet kan handla om att den som

är i behov av vård får hjälp av exempelvis hemtjänsten för att avlasta anhörigvårdaren. Stödet kan också riktas direkt till anhörigvårdaren genom exempelvis anhörigutbildningar och samtalsgrupper.

Anhörigkonsulenten kan ge vidare information om vilket stöd som erbjuds anhörigvårdare.

2. Ärendegången

I förvaltningslagen (2017:900) finns det bestämmelser kring hur myndigheter ska handlägga ärenden. Nedan följer en kort beskrivning av varje steg i ärendegången.

2.1 Ansökan

En ansökan kan göras av den enskilde, företrädare i form av god man, förvaltare, fullmaktsinnehavare samt i vissa fall anhörig genom så kallad anhörigbehörighet. Ansökan kan vara skriftlig eller muntlig.

2.2 Utredning

När ansökan är inkommen till myndighetsavdelningen inleder en biståndshandläggare snarast en utredning. Hur omfattande utredningen behöver vara varierar beroende på vad ansökan handlar om. Den som söker stöd är enligt förvaltningslagen är skyldig att så långt som det är möjligt medverka och vara behjälplig under utredningens gång. Ibland räcker ett telefonsamtal medan man i andra fall behöver träffas, lämna in intyg med mera. Utredande handläggare behöver i vissa fall begära in uppgifter från andra professioner eller myndigheter. Om dessa uppgifter är sekretessbelagda krävs ett muntligt eller skriftligt samtycke från den enskilde. Gemensamt för alla utredningar är att biståndshandläggaren försöker få en helhetsbild av stödbehovet.

2.3 Bedömning

Utifrån den sökandes individuella behov görs en bedömning om rätten till bistånd utifrån 4kapitlet 1§ socialtjänstlagen. Vid bedömningen tar beslutfattande handläggare ställning till följande:

- om ett behov föreligger
- om behovet kan tillgodoses på annat sätt
- om biståndet behövs för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå

2.4 Kommunikation

När en utredning är färdigställd ska den i vissa fall kommuniceras. Vid kommunikeringen får den enskilde ta del av utredningen och, om så önskas, inkomma med kompletterande information/rättningar. I utskicket till den enskilde framgår hur lång tid man har på sig att yttra sig, i regel tio dagar. Alla utredningar där ett avslag övervägs ska kommuniceras. Det finns ingen skyldighet att kommunicera utredningar när den enskildes ansökan bifalles i sin helhet.

2.5 Beslut och överklagan

Bedömningen ligger till grund för ett beslut. Ett beslut kan antingen vara gynnande, delvis gynnande (delavslag), eller icke gynnande (avslag). Ett gynnande beslut innebär att den sökande fått sin ansökan beviljad i sin helhet. Alla beslut där ansökan avslagits kan överklagas. Överklagan skickas till myndighetsavdelningen senast tre veckor från den dag sökande tagit del av beslutet. Myndighetsavdelningen undersöker om det tillkommit nya relevanta omständigheter eller uppgifter, vilket kan leda till en omprövning av beslutet. Ändras inte beslutet skickas ärendet till förvaltningsrätten.

Tidsbegränsade beslut, omprövningar och uppföljning

Ansvarig biståndshandläggare bedömer vid beslutstillfället under vilka eventuella förutsättningar som beslutet ska kunna omprövas eller upphävas. Biståndshandläggare har också möjlighet att tidsbegränsa beslutet om skälet till tidsbegränsningen motiveras tydligt. Eventuella förbehåll ska dokumenteras i

beslutet och meddelas till den sökande. Beslut kan också ändras om den enskilde lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter under utredningens gång. Vanligtvis förenas beslut med förbehåll eller tidsbegränsas i fall där den sökandes behov av insatser kan förändras över tid.

Beslut ska när så är aktuellt följas upp för att ge underlag för bedömning om insatsens fortsättning. Den enskilde och personal som arbetar med den enskilde ska meddela förändringar som kan påverka insatsen till biståndshandläggaren.

2.6 Målsättning

I utredningen ska det framgå vilken individuell målsättning som finns med de beviljade insatserna. En målsättning kan exempelvis vara att den enskilde ska rehabilitera sig eller bibehålla nuvarande förmågor. Målsättningen ska vara så tydlig som möjligt, exempelvis att man genom rehabiliterande stöd ska kunna laga sin egen mat. Målsättningen sätts i samråd med den som får stöd.

2.7 Handläggningstid

Enligt förvaltningslagen är alla myndigheter skyldiga att utreda ärenden så skyndsamt som möjligt. Myndighetsavdelningen har som målsättning att utredning av särskilt boende ska vara klar inom två månader och hemtjänst inom två veckor. Handläggningstiden kan påverkas av om intyg eller yttranden från annan aktör behöver inhämtas. Om handläggningstiden försenas ska myndighetsavdelningen meddela den sökande och ange skälet till varför förseningen uppstått.

2.8 IBIC-modellen

Omsorgsnämnden i Växjö kommun använder sig av en arbetsmetod som kallas IBIC (den enskildes behov i centrum). Metoden genomsyrrar hela verksamheten och används både vid biståndsbedömning och vid verkställandet av beslutad insats. Metoden ger stöd för ett systematiskt och behovsinriktat arbetssätt och betonar vikten av att bibehålla den enskildes egna förmågor/resurser. I praktiken innebär detta att den som behöver hjälp själv involveras i hur stödet ska utformas, både i mål och uppföljning. Vidare ger modellen samtliga professioner inom vården ett gemensamt språk vid dokumentation, vilket bidrar till en ökad förståelse för varandras verksamheter.

2.9 Verkställande av beslut

Vid beslut om bifall är det innehållet i beslutet som avgör vad som ska verkställs. En beställning skickas till den enhet som ansvarar för att verkställa beslutet. Beställningen består av utredningen och beslutet. Detaljerna för hur beviljade insatser ska verkställas utformas i den genomförandeplan som enheten upprättar tillsammans med den enskilde. Genom en utsedd kontaktman hålls en röd tråd i omsorgen och nätverket runt den enskilde.

3. Biståndsinsatser i ordinärt boende

Stödinsatser kan beviljas den som inte själv kan tillgodose sina behov, eller får sina behov tillgodosedda på annat sätt. Det kan handla om sådant som rör hemmet (som hushållssysslor och mathållning) och ens person (som personlig hygien, fritid och sociala behov). Målet med insatserna är att öka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv, stödet bygger på delaktighet och kan vara både stödjande/handledande och kompensatoriskt/praktiskt.

Boendestöd riktar sig till personer med intellektuell funktionsnedsättning som har svårigheter att själva tillgodose sina behov till följd av sin funktionsnedsättning. Hemtjänst riktar sig till personer som på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom har svårt att själva tillgodose sina behov.

Insatser:

4.1 Kommunicera

Beviljas till den som själv inte kan läsa och förstå text, ringa enklare samtal för att beställa en tid hos läkare, tandläkare, boka färdtjänst, läsa sin post, e-post eller annat.

Vägledning:

Kommunikationshjälpmedel, såsom hörapparat, ska användas i första hand.

4.2 Förflyttning

För den som inte själv kan förflytta sig i bostaden som t ex i och ur säng, mellan rum i bostaden. Likaså hjälp att komma till och från platser, som läkare, mötesplatser eller liknande.

Vägledning:

Beviljas utifrån behov.

4.3 Personlig vård

4.3.1 Tvätta sig

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd med sin dagliga hygien genom att tvätta och torka delar av kroppen.

Vägledning:

Beviljas utifrån behov, vanligtvis upp till två gånger per dag.

4.3.2 Klä sig

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd med att ta på och av sig kläder och skor.

Vägledning:

Beviljas utifrån behov.

4.3.3 Sköta toalettbehov

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd vid toalettbesök eller med inkontinenshjälpmedel och kateter/stomi, samt göra sig ren efteråt.

Vägledning:

Beviljas utifrån behov.

4.3.4 Äta och dricka

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd med att äta och dricka, samt att skära maten i bitar och för den som är i behov av verbal guidning för att komma igång att äta.

Vägledning:

Beviljas utifrån behov, vanligtvis upp till tre måltider per dag, samt mellanmål.

4.3.5 Kroppsvård

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd med att borsta tänder, klippa naglar, smörja in huden, rakning, hörapparat och hårborstning/ uppsättning.

Vägledning:

Beviljas utifrån behov. Vid nagelvård som av medicinska skäl kräver specialkompetens hänvisas till specialist.

4.3.6 Dusch och hårvård

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd med att tvätta och torka hela eller delar av kroppen.

Vägledning:

Dusch beviljas upp till två gånger per vecka. Vid behov kan insatsen beviljas fler gånger.

4.3.7 Egenvård

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd med utförandet av egenvård. Egenvård är aktuellt när den som har ordinerat en insats inom hälso- och sjukvården har bedömt att den enskilde själv eller med hjälp av någon annan kan utföra insatsen.

Vägledning:

När personal ska utföra egenvård, och det inte är uppenbart obehövligt, ska en egenvårdsplan finnas som anger ansvarsfördelningen för utförandet. Det är den legitimerade sjukvårdspersonalen, exempelvis läkare, sjuksköterska, fysioterapeut eller arbetsterapeut som ordinerar insatsen samt ansvarar för att egenvårdsplanen upprättas och följs upp minst en gång per år. Egenvårdsplanen ligger till grund för biståndsbeslutet.

4.4 Hemliv

4.4.1 Städa bostaden

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd att städa hemmet såsom att städa upp, damma, torka golv, rengöra badrum och kök.

Vägledning:

Städning som enskild insats beviljas som regel en gång var tredje vecka. Insatsen utförs endast när den enskilde är hemma. Den enskilde ansvarar för att städartiklar finns tillgängliga. Insatsen omfattar två rum och kök, hall samt badrum. Vid parboende, där båda har behov av insatsen, omfattas tre rum och kök. I städhjälp ingår damning, dammsugning av golv och mattor, skakning av mindre mattor, golvtorkning och rengöring av handfat och toalett. Fönsterputsning kan vid behov beviljas upp till två gånger per år.

Skäl till att städ kan beviljas oftare i vissa fall är till exempel dokumenterad damm-allergi, alternativt synskada eller nedsatt motorik som medför spill och fläckar.

4.4.2 Inköp/skaffa varor och tjänster

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd med inköp av mat och förbrukningsvaror.

Vägledning:

Inköp av dagligvaror beviljas 1 gång per vecka (vardagar). Inköp av tyngre och skrymmande varor, exempelvis läskbackar, utförs inte. Inköp görs när så är möjligt via hemsändarservice. När den enskilde själv kan plocka in varorna ska så ske.

Apoteksvaror ska i första hand beställas hem till den enskilde. Om personal ska hämta ut varorna krävs fullmakt av kunden, via blankett från apoteket. Insatser som inte är akuta ska bokas minst en vecka innan. Hemtjänsten kan vid behov vara behjälplig.

4.4.3 Bereda måltider

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd i samband med måltider.

Matdistribution genomförs genom att en färdiglagad måltid levereras hem till den enskilde. Dryck ingår inte. Det går även att ansöka om hjälp att få maten värmd, delad och serverad.

Vägledning:

Ett behov av stöd med att få lagad mat tillgodoses i första hand genom matdistribution. I rehabiliterande syfte och vid undernäring kan under tidsbegränsad period enklare måltid tillagas. Insatsen utförs inte för andra personer i hushållet.

Besök på restaurang och hämtning av mat från restaurang beviljas endast i undantagsfall i samband med vård i livets slutskede (VILS).

4.4.4 Städa köksutrymmen och köksredskap

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd efter matlagning/måltider med disk, torka av bord och att städa upp på golvet i köket.

Vägledning:

Den enskildes disk diskas i normalfallet dagligen.

Insatsen utförs inte för andra än den enskilde.

4.4.5 Avlägsna hushållsavfall

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd med att samla ihop och slänga sopor.

Vägledning:

Beviljas utifrån behov. Källsortering ingår om möjlighet finns i anslutning till fastigheten.

4.4.6 Ta hand om hemmets föremål

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd med att bädda, ta in post, städa hjälpmedel, vattna blommor.

Vägledning:

Stödet kan beviljas dagligen eller med annan frekvens. Innefattar hjälp med vardagssysslor som anses tillhöra rutinmässig skötsel av hemmet.

Inbärning av ved/pellets beviljas under en begränsad tid endast om den enskilde inte kan bära in det själv, värmesystemet inte kan bytas ut eller kompletteras med annat.

4.4.7 Tvätta och torka kläder och textilier

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd med att sköta sin tvätt eller bädda rent i sängen.

Vägledning:

Stödet kan variera från att enbart sätta på tvättmaskinen, bära tvätt till tvättstugan eller få hjälp med allt. I insatsen ingår även att vika ihop tvätt och lägga in i skåpen om man inte klarar det själv. Insatsen beviljas i regel varannan vecka. Den enskilde ansvarar för att tvättmaskin finns tillgänglig. Strykning kan beviljas i begränsad omfattning. Strykning och mangling av lakan ingår inte. Ytterkläder, täcken och kuddar tvättas vid behov. Manuell handtvätt, liksom kemtvätt beviljas inte. Renbäddning utförs en gång varannan vecka eller vid behov.

Extra tvätt-tillfällen kan beviljas den som med anledning av hälsa, till exempel inkontinensproblematik, har behov av att få sina kläder och/eller sängkläder tvättade oftare.

4.5 Mellanmänniska relationer

4.5.1 Formella relationer

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd med att upprätthålla kontakter med familj/vänner, försäkringskassan, sjukvårdsinrättningar, frisör fotvård med flera.

Vägledning:

Insatsen beviljas den som till följd av nedsatt funktionsförmåga har svårigheter att komma ihåg och eller att sköta planering och förberedelser av nödvändiga kontakter.

4.5.2 Kontaktperson

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga har ett begränsat socialt nätverk och riskerar isolering eller har behov av att bryta isolering. Kontaktpersonen ska tillgodose behovet av icke-professionella sociala kontakter. Syftet är främst att motivera den enskilde att delta i befintliga verksamheter såsom mötesplatser men även andra sociala sammanhang.

Vägledning:

Insatsen beviljas först när behovet av social stimulans inte kan tillgodoses på annat sätt exempelvis genom befintligt kontaktnät, frivilligorganisationer, träffpunkter, ledsagning samt övriga aktiviteter av social karaktär som finns att tillgå i närområdet. Omfattningen av kontaktpersonens uppdrag beror på den enskildes behov och tidigare beviljade stödinsatser. Insatsen utformas utifrån den enskildes behov och kan bestå av samtal, aktiviteter utanför boendet etc. En plan för hur kontaktperson successivt kan avvecklas bör finnas i ärenden där stödet varit långvarigt och förutsättning för självständigt liv finns. En kontaktperson träffar den enskilde regelbundet för att göra aktiviteter och beviljas i normalfallet med ett tillfälle per vecka.

4.6 Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv

4.6.1 Dagverksamhet

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga inte kan få sitt behov av aktivering och social stimulans tillgodosett i hemmet, eller på annat sätt, finns möjlighet att komma till en dagverksamhet.

Vägledning:

Insatsen kan beviljas någon/några dagar i veckan när behovet av aktivering inte kan tillgodoses på annat vis. Avlastning kan vägas in i bedömningen. Den enskilde ska aktivt kunna delta i verksamheten. Insatsen kan omprövas om förhållandena förändras. Det ingår inga transporter till och från verksamheten.

4.6.2 Ledsagning

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd att komma ut och kunna delta i samhällslivet som till exempel fritids- och kulturella aktiviteter.

Vägledning:

I första hand undersöks om behovet kan tillgodoses med frivilliginsatser. Om ledsagning beviljas följer en ledsagare med den enskilde till aktiviteter och resmål. Insatsen kan sökas som en regelbunden och tillfällig insats. Den enskilde betalar för sina utgifter. Beviljas upp till 20 timmar per kvartal - max fem timmar per tillfälle. Tid som inte använts kan inte sparas. Önskas utökad ledsagning sker en särskild prövning. Insatsen är främst tänkt för aktiviteter i närmiljön.

4.6.3 Social samvaro

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd för att bryta isolering, ensamhet, oro och otrygghet samtidigt som den enskilde får ett socialt utbyte.

Vägledning:

Den som bor tillsammans med annan eller har god kontakt med anhöriga/vänner bör i normalfallet anses ha fått sitt behov av social samvaro tillgodosett genom dessa kontakter. Likaså undersöks om behovet kan tillgodoses med frivilliginsatser. Social samvaro kombineras inte med insatsen kontaktperson, ledsagning eller dagverksamhet. Insatsen beviljas i regel 1 gång/vecka.

4.6.4 Promenad

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd för att klara utevistelse eller promenad.

Vägledning:

Innefattar att ta på och av sig ytterkläder, ta sig ut ur bostaden, promenera med eller utan hjälpmedel/stöd. Utevistelse kan beviljas upp till två gånger per vecka. Vid påvisat behov kan ytterligare promenader beviljas.

4.6.5 Husdjur

Hjälp med skötsel av husdjur under kortare perioder sker i undantagsfall, bland annat relaterat till när djuret införskafts och socialt nätverk. Skötsel sker endast när den enskilde är hemma. Information ges om andra alternativ för skötsel som finns.

4.7 Känsla av trygghet

4.7.1 Trygghetslarm

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga snabbt behöver kunna komma i kontakt med larmcentral och hemtjänstpersonal i en nödsituation. Ett trygghetslarm är en larmordning som kopplas till den enskildes eluttag och lämplig internetanslutning.

Vägledning:

Den enskilde måste förstå och kunna tillgodogöra sig insatsen. Användning av trygghetslarm ska endast ske vid akuta behov. Enhetschefer kan fatta beslut att ta bort beslut om larm i särskilt boende när den boende inte kan använda larmet. Målsättning är att personal kommer hem till den som larmar inom 30 minuter om man inte kommit överens om en längre tid. En förutsättning för insatsen är att den enskilde lämnar nyckel till sin bostad.

4.7.2 Telefonservice

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver regelbunden telefonkontakt för att kunna höra efter att allt står rätt till, att påminna om aktiviteter eller måltider.

Vägledning:

Befogad oro på grund av förhöjd risk för plötslig sjukdom och/eller olycka, samt förmåga att själv kunna kommunicera vid behov av hjälp ska beaktas vid bedömning av telefonservice och tillsyn. Den enskilde rings upp på avtalade tidpunkter. Om den enskilde inte svarar är personalen skyldig att kontrollera orsaken. En förutsättning för insatsen är därför att den enskilde lämnar nyckel till sin bostad. Det är den enskildes ansvar att stå för tillgång till telefon. Om den enskilde är bortrest eller av annan anledning inte kan ta emot insatsen måste detta meddelas till personalen minst fem dagar i förväg.

4.7.3 Tillsyn

För den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver tittas till för att tillförsäkra att allt är som det ska.

Vägledning:

Grunden är en befogad oro på grund av förhöjd risk för plötslig sjukdom och/eller olycka. Insatsen beviljas inte om behovet av trygghet kan tillgodoses genom trygghetslarm eller telefonservice. I första hand erbjuds insatsen via e-tillsyn eller i annan form av trygghetsskapande teknik, både dag och nattetid. Vid särskilda skäl erbjuds insatsen genom ett kortare besök. Antalet besök ska vara begränsat. Praktiskt stöd i hemmet som på förhand kan planeras eller längre besök för att tillgodose sociala behov omfattas inte.

4.8 Personligt stöd till den som vårdar eller stödjer en närstående

4.8.1 Avlösning

Avlösning är för den som vårdar en anhörig i hemmet och behöver några timmar för att uträtta ärenden eller delta i någon aktivitet, samtidigt som den enskilde behöver någon hos sig.

Vägledning:

Den enskilde kan på grund av sin funktionsnedsättning inte lämnas ensam några längre stunder. Avlösning i hemmet är avgiftsfritt upp till 20 timmar per månad. Timmar som inte nyttjas kan inte sparas. Önskan om avlösning ska meddelas till hemtjänsten senast en vecka innan. Avlösning måste avslutas innan midnatt det dygn insatsen påbörjades. Avgiftsfri avlösning kan kombineras med insatsen växelvård, med minskning i motsvarande omfattning som växelvård sker.

5. Biståndsinsatser vid tillfällig placering

En tillfällig placering är ett tillfälligt boende med tillgång till personal dygnet runt. Det finns flera olika typer av tillfälliga platser:

Korttidsplats är aktuell när den enskilde av olika anledningar inte kan vistas hemma med hemtjänst, exempelvis efter en sjukhusvistelse. Målet med korttidsplatsen är att den enskilde ska kunna återgå hem så snart som möjligt. Uppföljning ska i normalfallet ske inom två veckor.

Väntplats blir aktuell när den enskilde inte kan vistas i hemmet och har blivit beviljad särskilt boende. Om det inte finns någon ledig boendeplats kan man då få vänta på en tillfällig plats till dess att en lägenhet i särskilt boende blir ledigt. På en väntplats har man inte rätt att tacka nej till ett erbjudande om boende och samtidigt ha kvar sin väntplats. Man har heller inte rätt att välja vilket boende man erbjuds.

Palliativ plats är till för omsorgstagare där läkare bedömt att den enskilde befinner sig i ett sent palliativt skede och där den enskilde inte önskar vårdas i hemmet. Syftet är att ge den enskilde god omvårdnad samt avlösa/stötta anhöriga.

Växelvård är en insats där man har möjlighet att växla mellan att bo i hemmet och att bo på en tillfällig plats. Under en månad bor man vanligtvis på växelvårdsplatsen 1-2 veckor för att sedan vistas hemma resterande tid. En generell regel för växelvård är att man under en månad inte får vistas mer tid på växelvårdsplatsen än hemma. Insatsen beviljas när anhöriga behöver avlösning för att återhämta krafter och där den enskilde ej har förmågan att vara ensam längre stunder. Växelvård kan i vissa fall även beviljas personer som inte har en anhörigvårdare i de fall den enskilde till följd av stark oro eller ensamhet är behov av växelvård för att klara av att bo kvar i den nuvarande bostaden.

Korttidsplats för avlastning är till för personer som vårdas av en sammanboende anhörig där den anhörige är i behov av avlastning över natt (exempelvis för att resa bort i några dagar) och där hemtjänstinsatser inte bedöms vara tillräckliga för att tillgodose den enskildes behov.

6. Biståndsinsatser i särskilt boende

Huvudinriktningen när det gäller omsorg om äldre är att förstärka möjligheten att bo kvar i det egna hemmet, även när den enskilde har omfattande behov av tillsyn, omsorg och vård. Syftet med särskilt boende är att erbjuda en bostad med tillgång till omsorg och vård dygnet runt för dem vars behov inte kan tillgodoses i ordinärt boende.

Kriterier:

- Omfattande och varaktigt behov av insatser över dygnets alla timmar för att tillgodose personlig omsorg och vård, skydd samt trygghet. Den enskilde ska i normalfallet ha dagliga omsorgsinsatser i hemtjänst sedan tidigare, motsvarande minst 25 timmar i veckan. Även eventuella insatser av anhöriga kan vägas in i den samlade bedömningen av givet stöd.
- Demenssjukdom eller andra kognitiva nedsättningar som återkommande leder till fara för sig själv eller andra.
- Dokumenterad psykisk ohälsa som leder till påtaglig och befogad oro¹.

Att vara bosatt i en otillgänglig bostad är inte ett skäl att beviljas särskilt boende. Ålder i sig är inget kriterium men hög ålder beaktas i den samlade bedömningen.

Grunden är ett omfattande och varaktigt behov av omsorg och vård över dygnets alla timmar och ska i normalfallet vara uppfyllt i kombination med ett eller fler av övriga kriterier.

6.1 Demensboende

Demensboende finns på några särskilda boenden för dem som har en diagnosticerad demenssjukdom och stort behov av omsorg och vård. Demensdiagnos krävs för dessa boendeenheter och behovet bedöms individuellt. Omsorgstagare med demens kan även bo på ett vanligt särskilt boende.

¹ Utdrag ur kammarrättsdom om befogad oro: "Vid tiden för sin begäran om bistånd hade den enskilde, som framgår av utredningen, flera allvarliga sjukdomsbesvär - bl.a. yrsel- och svimningsanfall - som kunde medföra att hon föll och skadade sig. Regeringsrätten finner att den känsla av otrygghet som detta framkallade hos den enskilde måste anses befogad och bör beaktas vid bedömningen av vad som i hens fall kunde anses utgöra skälig levnadsnivå."

6.2 Insatser

Insatserna i särskilt boende utformas på samma sätt som i ordinärt boende, se kapitel 4.

6.3 Lägenheten, hyra, uppsägning eller byte

Lägenheten innehåller en höj- och sänkbar säng med madrass, men är i övrigt omöblerad. I nära anslutning till lägenheten finns tillgång till gemensamma lokaler. Mer information om val av boende mm framgår i kapitel 7. Den boende betalar för hyra, hemförsäkring och mat. Hemtjänstavgift tillkommer och i vissa fall även avgift för sänglinne och hygienartiklar. Avgiften beräknas med hänsyn till inkomst och hjälpbehov.

Önskas byte till annat särskilt boende eller till annan lägenhet/avdelning inom den egna boendeenheten ska den enskilde meddela omsorgsförvaltningens myndighetsavdelning. Ärendet registreras och den enskilde ställs i kö till den önskade platsen. Uppsägningstid är tre månader, utom vid dödsfall då uppsägningen är en månad. Uppsägning och städning sköts av omsorgstagare eller närstående. I samband med avflytt sker besiktning där omsorgstagare eller närstående bör närvara.

Vid byte inom något av de boenden som tillhör Växjö kommun betalar den enskilde bara en hyra, vid förutsättning att den tidigare lägenheten lämnas inom 14 dagar efter att den enskilde har fått tillgång till den nya lägenheten. Om den enskilde vill ha kvar den tidigare lägenheten betalar denna för månaden ut och blir således debiterad dubbel hyra under en månad.

6.4 Parboende

Par där en har ett stort vårdbehov ska ha möjlighet att fortsätta leva och bo tillsammans även när den ena parten beviljas särskilt boende. Detta förutsatt att paret tidigare varaktigt sammanbott. Före beslut ska besök vid särskilt boende samt även samtal med anhörigkonsulent ske för att spegla olika alternativ. Provboende rekommenderas. Om omsorgstagare som är beviljad särskilt boende avlider görs en omprövning för den medboende maken/makan. Detta betyder att en biståndshandläggare utvärderar om den medboende har behov av särskilt boende. Görs bedömningen är att så inte är fallet sägs lägenheten upp och kommunen hjälper till att hitta en annan lämplig lägenhet.

7. Övriga frågor i alfabetisk ordning

Anhöriganställningar

Anhöriganställningar ska inte förekomma om det inte föreligger särskilda skäl. Med anhöriga menas make, maka, sambo, barn, syskon, föräldrar och barnbarn men också andra släktingar och vänner där

en uppenbar beroendeställning/jävsituation kan uppstå. Hållningen gäller även för privata utförare som godkänts av Växjö kommun. För befintliga anhörganställningar gäller samma villkor som vid andra anställningar. Det innebär bland annat samma kompetenskrav, att den anställde behärskar svenska språket i tal och skrift och att social dokumentation genomförs på korrekt sätt.

Avanmälan av insats

Om den enskilde är bortrest eller av annan anledning inte kan ta tillvara på insatsen måste detta meddelas till personalen minst fem dagar i förväg.

Avgifter

Socialtjänstlagen anger att den högsta månadsavgift som en kommun får ta ut per månad är en tolfedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet (46 500 kr år 2019). Innan kommunen kan ta ut en avgift för beslutade insatser har den enskilde rätt att få sitt avgiftsutrymme prövat. Den enskilde betalar då aldrig mer än sitt individuellt beräknade avgiftsutrymme och aldrig högre än ett belopp motsvarande högkostnadsskyddet. Om den enskilde inte lämnar in inkomstuppgifter debiteras den högsta avgiften för beviljade insatser. De kommunala avgifterna får inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel av sitt avgiftsunderlag för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader (förbehållsbelopp). Läs mer om avgifter på kommunens webbplats.

Barnperspektiv

Av 1 kapitlet 2 § socialtjänstlagen framgår att när det gäller åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Med barn avses varje människa under 18 år. Socialnämnden ska bland annat verka för att barn växer upp under trygga och goda förhållanden. Skulle en intressekonflikt uppstå mellan barnet och den vuxne gäller att barnets intresse väger tyngre än den vuxnes. Barnets bästa behöver inte alltid vara avgörande för vilket beslutet blir, men det ska beaktas.

Bostadsanpassning

Om en enskild drabbats av skada eller sjukdom kan bostaden vara i behov av anpassning. Arbetsterapeuten gör hembesök och går igenom vilka åtgärder som krävs i bostaden och som möjligen kan lösas med ett hjälpmedel. Om funktionsnedsättningen är långvarig eller bestående är det möjligt att ansöka om bostadsanpassningsbidrag. Funktionsnedsättningen måste då styrkas med ett intyg från sakkunnig, till exempel arbetsterapeut.

Bosättningskommun och vistelsekommun

Vid vistelse i annan kommun har bosättningskommunen ansvar för stöd- och hjälpinsatser. Vistelsekommunen är dock skyldig att bistå med eventuella utredningar och verkställighet av en insats. En bosättningskommun är den kommun där den enskilde är bosatt. Om det är oklart vilken kommun som är bosättningskommun eller om det är oklart vilken kommun som ska ansvara för stöd- och hjälpinsatser är vistelsekommunen ansvarig för att den enskilde får det stöd den behöver. När det är aktuellt med insatser i samband med vistelse i en annan kommun än Växjö kommun kontaktas biståndshandläggare. Vistelse i annan kommun ska meddelas i god tid, helst en månad innan vistelsen. Biståndshandläggaren gör en utredning om behovet av omsorg under vistelsen och fattar beslut. Utredningen skickas tillsammans med en beställning till vistelsekommunen. Skulle det under vistelsen uppkomma helt nya behov eller ett akut läge uppstå beslutar vistelsekommunen om ärendet.

EU/ESS-medborgare och personer som inte är EU/ESS-medborgare

Pensionär som är EU/ESS-medborgare har rätt till fri rörlighet inom EU/ESS-länderna. Förutsättningen är att de har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i landet de vistas i. De måste också visa att de har tillräckliga resurser för att klara sin och sina familjemedlemmars försörjning och inte blir en belastning för det sociala biståndssystemet. Kraven gäller inte pensionärer som avslutat sin yrkeskarriär i Sverige. Pensionärer som ska stanna i Sverige längre än tre månader måste registrera sig

hos Migrationsverket. Familjemedlemmar med uppehållstillstånd har rätt till samma behandling som svenska medborgare.

Personer som inte är EU/ESS-medborgare har enligt lagen om mottagande av asylsökande, LMA asylsökande inte rätt till insatser enligt socialtjänstlagen 4 kapitlet 1 §. Personer som omfattas av denna lag hänvisas till den anläggning personen är inskriven. Handläggare på anläggningen bedömer sedan hur de går vidare.

Personer som inte är EU/ESS-medborgare, som av annan anledning vistas i landet, har i princip inte rätt till insatser.

Följeslagare vid sjukresor

Har en person med funktionsnedsättning blivit kallad till sjukhus, vårdcentral eller dylikt av Region Kronoberg ansvarar regionen för att säkerställa att den enskilde kan ta sig till och från exempelvis sjukhus med sjukresa. Regionen har också ansvar för att i aktuella fall hjälpa personen till och från avdelningar samt stötta personen med eventuella omvårdnadsinsatser under besöket.

Om en omsorgstagare sedan tidigare är beviljad insatser från hemtjänsten kan ansvarig enhetschef och sjuksköterska efter en individuell bedömning fatta beslut om att personal följer med vid läkarbesök.

Fixartjänst

Den som har fyllt 67 år och bor i Växjö kommun kan få hjälp med enklare uppgifter i hemmet. Exempel på sådana uppgifter är byta trasiga glödlampor, halksäkra mattor, sätta upp gardiner och fästa lösa sladdar. Tjänsten är kostnadsfri, men den enskilde betalar för eventuellt material som behövs för att utföra uppgiften.

God man, förvaltare, framtidsfullmakt och anhörigbehörighet

God man eller förvaltare kan förordnas för en myndig person som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller likande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person (11 kapitlet 4 § samt 11 kapitlet 7 § föräldrabalken).

Växjö kommuns överförmyndarnämnd utreder ansökningar och anmälningar om god man/förvaltare. Socialtjänstens medarbetare är skyldiga att göra anmälan till överförmyndarnämnden om behov av god man/ förvaltare upptäckts. Även anhöriga eller andra personer kan göra en anmälan vid misstanke om att god man/förvaltare behövs. Man kan även göra en ansökan om god man för egen del.

Framtidsfullmakt

Många drabbas förr eller senare i livet av sjukdom, exempelvis demens, som gör det svårt ta hand om sig själv och sin ekonomi. Framtidsfullmakter är ett alternativ till god man och förvaltare och ett komplement till vanliga fullmakter. Framtidsfullmakten innebär att man som frisk kan bestämma vem som ska få ta beslut när man själv inte längre kan.

Anhörigbehörighet

Som anhörig kan man i vissa fall, utan någon särskild fullmakt, hjälpa en närstående med ekonomiska angelägenheter som har anknytning till den dagliga livsföringen. Det kan exempelvis handa om att betala hyra, räkningar, lämna in deklaration, ansöka om olika bidrag för den närstående eller hjälpa den närstående med att köpa saker till hemmet. Anhörigbehörigheten får tas i bruk i turordningen: 1) make (även registrerad partner) eller sambo, 2) barn, 3) barnbarn, 4) föräldrar, 5) syskon (även halvsyskon), 6) syskonbarn.

Gåvor

Det förekommer enklare gåvor som tårta, blommor, frukt, choklad, av omsorgstagare/anhörig som

tack för god vård. Försiktighet ska råda vid individuella gåvor som ges under den tid som vård och omsorg då det kan ses som missbruk och utnyttjande eftersom den enskilde är i beroendeställning.

Lex Sarah

Alla anställda inom socialtjänsten har skyldighet utifrån bestämmelser i socialtjänstlagen att rapportera missförhållanden och risk för missförhållanden i verksamheten. Denna skyldighet benämns lex Sarah och gäller både inom kommunal och privat driven verksamhet. Enskilda, anhöriga och allmänheten kan inte göra en lex Sarah-rapport. Ett missförhållande kan vara olämpligt bemötande, fysiskt eller psykiskt övergrepp eller brister i omsorg. Det kan handla om enstaka händelse eller upprepade händelser. Efter att en rapport kommit in görs en utredning om händelsen. Om utredningen visar att det varit ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande, görs en anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Rehabilitering och hjälpmedel

Inom kommunens rehabilitering får den enskilde möjlighet att träna vardagliga aktiviteter. Fysioterapeuter och arbetsterapeuter gör en bedömning och skapar tillsammans med den enskilde mål för rehabilitering. Exempel på åtgärder är träning, utprovning av hjälpmedel och bostadsanpassning.

Resor

I insatser enligt socialtjänstlagen ingår inga resor. Den enskilde kan genomföra resor på olika sätt med allmänna kommunikationsmedel. Vid behov får ledsagning/följeslagare beviljas med färdtjänst/riksfärdtjänst. En färdtjänstresenär kan åka buss för halva priset och följeslagaren åker med gratis.

Sekretess och tystnadsplikt

Sekretess och tystnadsplikt gäller alla uppgifter som rör den enskilde där det framgår att uppgifterna inte kan röjas utan att den enskilde eller närstående lider skada. Sekretess och tystnadsplikt gäller både muntliga och skriftliga uppgifter. Socialtjänstlagens samt offentlighets- och sekretesslagens bestämmelser om tystnadsplikt och handlingssekretess gäller såväl anställda i kommunen som externa uppdragstagare.

Seniorlots

Växjö kommun har en seniorlots som kan hjälpa den som är över 65 år och bor i Växjö kommun att få vägledning i tjänster eller aktiviteter som underlättar vardagen och skapar större självständighet. Det kan bland annat handla om information om kommunens träffpunkter, leverantörer av hushållsnära tjänster, frivilligorganisationer med mera.

Synpunkter

Synpunkter kan hjälpa omsorgen att förbättra och utveckla verksamheten ytterligare. Målsättningen är att lösa problem där de uppstår och så snart som möjligt. Synpunkter, beröm eller klagomål på den omsorg som sker inom Växjö Kommun kan lämnas på olika sätt, bland annat via en e-tjänst på kommunens webbplats.

Tolkning och översättning

Enligt förvaltningslagen ska en myndighet använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta tillvara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska. En myndighet ska under samma förutsättningar använda tolk och göra innehållet i handlingar tillgängligt när den har kontakt med någon som har en funktionsnedsättning som allvarligt begränsar förmågan att se, höra eller tala. Myndigheten ska i dessa fall stå för kostnaden.

Träffpunkt

På olika platser i Växjö kommun finns det Träffpunkter. Hit kan den enskilde komma för en pratstund, en kopp kaffe, eller för att delta i någon aktivitet utifrån eget intresse. Eventuella kostnader betalas av besökaren. Till Träffpunkterna kan man komma och gå som man vill. Den enskilde behöver inte medverka under hela tiden för aktiviteten. Verksamhetens syfte är att skapa tillfällen till sociala kontakter och att ge stimulans för att den enskilde ska behålla sina fysiska och psykiska funktioner. Träffpunkten är även ett stöd för anhöriga. Läs mer om träffpunkter på kommunens webbplats.

Val av utförare enligt LOV

Den som har beviljats hemtjänst kan välja om kommunen eller en privat leverantör som ska utföra de beviljade insatserna. Kundvalet utgår från Lagen om valfrihetssystem, LOV, och omfattar alla insatser inom hemtjänst i form av personlig omvårdnad och service samt hemsjukvård. Med serviceinsatser avses insatser som städning, tvätt och klädvård, inköp, bostadens skötsel, tillredning av måltider och social samvaro. Det är i hemtjänst möjligt att välja en leverantör som utför omvårdnad och en annan som utför service. Om inget val görs tilldelas en utförare utifrån en turordningslista.

Biståndshandläggare ger information om valet. De leverantörer som kommunen godkänt och tecknat kontrakt med har också möjlighet att, förutom det som ingår i biståndsbeslutet, erbjuda tilläggstjänster, till exempel gräsklippning, snöskottning, storstädning mot en avgift. Det är möjligt att byta leverantör. För att byta leverantör vid kommande månadsskifte ska önskemålet framföras till biståndshandläggaren senast den 20:e innevarande månad.

Den som har fått beslut om insatsen särskilt boende kan välja var man vill bo oavsett om boendet drivs av kommunen eller en privat utförare i kommunen. Om det inte finns en ledig lägenhet på valt boende erbjuds en ledig lägenhet på ett annat boende. Möjlighet finns sedan att flytta till önskat boende när det finns en ledig lägenhet där. Observera regler kring uppsägningstider som framgår i avsnitt 6.3. Den enskilde som befinner sig på sjukhus eller tillfällig placering och inte genast kan erbjudas lägenhet på valt boende ska erbjudas ett alternativt likvärdigt boende. Även om den enskilde accepterar det alternativa boende som erbjuds kan hen välja att stå kvar i kö till valt boende. Den enskilde kan dock inte välja att vänta på valt boende på sjukhus eller tillfällig placering utan måste återgå till tidigare boende.

Vård i livets slutskede

Begreppet ”Vård i livets slutskede” (VILS) används när ansvarig läkare bedömer att livsuppehållande och aktivt funktionsbevarande åtgärder inte längre är meningsfulla. Alla oavsett ålder, kön, social status, boendeform etc. har rätt till lika god vård vid livets slut. Målet är att den enskilde under sin sista tid i livet, fram till sin bortgång, ska få god omvårdnad och den hjälp hen är i behov av. För den som under sin sista tid i livet vill vårdas hemma kan hemtjänstens personal erbjuda vård och omsorg.